

Αιδηψός: Μια Νέα Πατρίδα για τους πρόσφυγες του '22

Όπως όλη η Ελλάδα, έτσι και η περιοχή μας, ο σημερινός Δήμος Ιστιαίας-Αιδηψού, δέχτηκε ένα κύμα προσφύγων το 1924. Αυτή η εισροή οφείλεται, κυρίως, στη συνθήκη της Λωζάνης (Ιούλιος 1923) που προέβλεπε – για πρώτη φορά στην ιστορία- υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών και μάλιστα με βάση το θρήσκευμα. Προσφυγικές εγκαταστάσεις έγιναν στην Νέα Σινασό [πρόσφυγες από την Σινασό της Καππαδοκίας], στον Νέο Πύργο [πρόσφυγες από τον Πύργο της Κωνσταντινούπολης], στην Καστανιώτισσα [τουρκόφωνοι πρόσφυγες από τα βόρεια της Μ. Ασίας] και στον Ταξιάρχη-Μουρσαλή [πρόσφυγες από το Μουρσαλή της Σμύρνης], γνωστό για την παραγωγή ξερών σύκων, καλλιέργεια που έφεραν οι πρόσφυγες.

Στον παλιό Δήμο Αιδηψίων έγιναν τρεις εγκαταστάσεις.

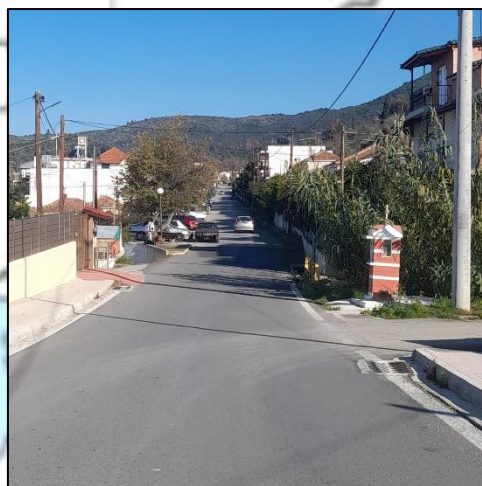
Στο χωριό της Αιδηψού, δημιουργήθηκε ένας προσφυγικός οικισμός όπου εγκαταστάθηκαν άτομα από την περιοχή του Τσεσμέ (Κρήνη ή Κιόστε) της Μ. Ασίας και από την ευρύτερη περιοχή: το Μελί, την Αγία Παρασκευή, και τα Αλάτσατα. Η μετεγκατάσταση δεν ήταν εύκολη, γρήγορα όμως οι άνθρωποι κατάφεραν να ορθοποδήσουν ασχολούμενοι, κυρίως, με τη αλιεία εφαρμόζοντας μάλιστα καινοτόμες πρακτικές. Μερικά γνωστά επίθετα είναι τα: Αλατσατιανός, Υψηλάντης, Αικατερίνης, Τσερβελής. Εγκαταστάθηκαν στις παρυφές του χωριού, σε γειτονιά που και σήμερα ονομάζεται Συνοικισμός.

Εικόνα 1. Σύγκριση προσφυγικού και σύγχρονου σπιτιού

Εικόνα 2. Ανακαινισμένο προσφυγικό σπίτι

Εικόνα 3. Είσοδος Συνοικισμού Αιδηψού.

Στα Λουτρά της Αιδηψού, έφτασαν πολλοί πρόσφυγες προερχόμενοι οι περισσότεροι από την Μηχανιώνα της Προποντίδας αλλά και την περιοχή του Τσεσμέ, την Αγία Παρα-

σκευή, το Μελί και λίγοι από τα Βουρλά, καθώς και την Ανατολική Θράκη. Ο Συνοικισμός τους βρίσκεται στις οδούς Μ. Ασίας, Σμύρνης και Νέας Μηχανιώνας. Οι Μηχανιώτες έφτασαν την 1 Νοεμβρίου 1924. Σε ανάμνηση της άφιξής τους γιορτάζει και η εκκλησία της Παναγίας Φανερωμένης ή Μηχανιωτίσσης που ανεγέρθηκε στην Αιδηψό το 2012. Περίπου τα 2/3 των αφιχθέντων εγκατέλειψαν την περιοχή μαζί με τη θαυματουργή εικόνα, για να εγκατασταθούν στη σημερινή Νέα Μηχανιώνα Θεσσαλονίκης, μιας και η περιοχή θεωρήθηκε ιδανικότερη για να ασκήσουν την αλιεία. Η πλειοψηφία όσων εγκαταστάθηκαν στα Λουτρά της Αιδηψού ανήκε σε εύπορες οικογένειες. Η τεχνογνωσία τους, οι νέες καλλιέργειές τους και η εμπειρία τους στη θάλασσα έδωσαν ώθηση στη Λουτρόπολη, οργανώνοντας την αλιεία, αναπτύσσοντας την γεωργία και το εμπόριο. Γνωστά επίθετα παραμένουν τα: Εμμανουήλ, Κατανάκης, Ματάκις, Παντελιδάκης. Η περιοχή της εγκατάστασής τους, σήμερα πια στο κέντρο της πόλης, ακόμα ονομάζεται Συνοικισμός.

Εικόνα 4. Οδοί Συνοικισμού Λ. Αιδηψού

Εικόνα 5. Σκαλιά και σοκάκι Συνοικισμού Λ.Αιδηψού

Εικόνα 6. Προσφυγικό σπίτι (καλοδιατηρημένο)

Η Βαρβάρα είναι ένα αμιγώς Ποντιακό χωριό, 6 χμ από τα Λουτρά της Αιδηψού. Οι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν εκεί κατάγονταν από την Τσολόχαινα, το Αμπρίκ, την Κερα-

σούντα, το Μπελέν, την Κουρκούτα της Χαλδίας και την Τραπεζούντα. Μερικά επίθετα είναι τα: Μαρ(ι)νάς, Αμανατίδης, Δεσκούλιδης, Φερίδης, Μαυρίδης, Μηλόπουλος. Για άλλη μία φορά το κράτος έδωσε σε κάθε οικογένεια ένα σπίτι και επιπλέον 60 στρέμματα γης σε διάφορα σημεία (πλαγιές, κάμποι, βοσκοτόπια). Οι άνθρωποι ασχολούνταν κυρίως με την γεωργία και την κτηνοτροφία και χάρη στην εφευρετικότητα και την εργατικότητα τους κατάφεραν να αποστραγγίσουν τα *βαρκά* (λασπώδη) χωράφια του κάμπου με *σούδες* (κανάλια) δημιουργώντας ιδιαίτερα εύφορη γη. Επίσης, εισήγαν στην περιοχή την εκτροφή μεταξοσκώληκα και εμπορεύονταν μεταξωτά υφαντά ή το μετάξι από τα κουκούλια.

Εικόνα 7. Εξωτερικό και εσωτερικό Σχολείου Βαρβάρας

Εικόνα 8. Καζάνι που χρησιμοποιήθηκε ως βαλίτσα

Εικόνα 9. Προσφυγικό σπίτι (αριστερά) Αποθήκες και στάβλος (δεξιά) Κλήρος Νικολαΐδη, Βαρβάρα.

Συζητώντας με απογόνους τρίτης γενιάς, μαθαίνουμε πως η εγκατάσταση στην ευρύτερη περιοχή της Αιδηψού δεν ήταν εύκολη. Οι πρόσφυγες, κατεστραμμένοι και ψυχικά τραυματισμένοι, έφεραν μαζί τους αντικείμενα, τα οποία έχουν μείνει ως κληρονομιά, όπως εικόνες και φωτογραφίες, διαφορετικά έθιμα, ήθη και αντιλήψεις. Γι' αυτό μία ακόμα πρόκληση που έπρεπε να αντιμετωπίσουν ήταν η ένταξη τους στην κοινωνία. Οι γηγενείς δυσκολεύονταν να τους αποδεχτούν, θεωρώντας τους ξένους και αποκαλώντας τους «Τουρκόσπορους». Ωστόσο, η όρεξη αυτών των ανθρώπων για εργασία και η ανάπτυξη

της περιοχής χάρη σε αυτούς, οδήγησε τελικά στην ομαλή ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Πηγές

Βιβλία- Αρχεία

- Αρχείο Απογραφής Προσφύγων Βαρβάρας
- Ποντιακή Ηχώ, τευχ.2, σελ. 22
- Αλληλογραφία Κατοίκων Μηχανιώνας από το Αρχείο Αιδηψού (Φάκελος που βρίσκεται στον Ιερό Ναό Αγίου Παντελεήμονος Αιδηψού)
- Η Αγία Παρασκευή του Τσεσμέ (1760-1922) Εκδόσεις Μπαλτά (2017) Γιάννης Αικατερίνης
- Ερυθραία (Ένας ευλογημένος μικρόκοσμος στην καρδιά της Ιωνίας) Εκδόσεις Πανόραμα Αθήνα (1997) Μαριάννα Κορομηλά

Ιστοσελίδες...

- <https://www.thermaikos.gr/episkeptis/koinotites-tou-dimou/nea-michaniona/>
- <https://eviaportal.gr/i-istoria-tis-aidipsoy/>

Ευχαριστούμε για την βοήθειά τους τον συνταξιούχο φιλόλογο Θανάση Μάργαρη, την κυρία Ροδοθέα Καπόλου, κάτοικο της περιοχής, καθώς και την κυρία Φούλη Χραπάλου, απόγονο προσφύγων.

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΛΟΥΤΡΩΝ ΑΙΔΗΨΟΥ
Αγγελική Μαρινά (Β Λυκείου)
Στάθης Ζάχος (Β Λυκείου)
Έφη Μανιαδή (Γ Λυκείου)

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δέδε Κυριακή, φιλόλογος